Kalam 73,74 & 76 Page No 162 ,163

महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरण, मुक्काम पुणे

मा.म.पोमदार सदस्य (न्यायिक)

प्रकरण क्र. SH/III/2/2016 — निर्णय दि. २४/०१/२०१९.

१) नानका बाबू गायमारे व इतर रा- हिरज, ता-द.सोलापूर, जि-सोलापूर	}	रिव्हिजन अर्जदार

विरुध्द

१) सुधाकर रामकृष्ण जाधव व इतर रा-दारफळ बी.बी., ता- द.सोलापूर, जि-सोलापूर.	}	रिव्हिजन जाबदार

मुंबई कुळवहिवाट व शेतजमीन अधिनियम कलम ७६ नुसार पुनरीक्षण अर्ज.

रिव्हिजन अर्जदारातर्फे ॲड. एम.बी.अनपट.
रिव्हिजन जाबदारा तर्फे १ ते १२ ॲड. छेरावाला, ॲड.कनोजिया

न्यायनिर्णय
(दि.२४/०१/२०१९)

१) उपविभागीय अधिकारी सोलापूर क्रं.१ सोलापूर यांनी टेनन्सी अपील क्र. २/२०१५, मध्ये दि- १९/१/२०१६ रोजी दिलेल्या निर्णयावर नाराज होऊन रिव्हिजन अर्जदारांनी प्रस्तुतचा पुनरीक्षण अर्ज दाखल केला आहे.

२) उपविभागीय अधिकारी सोलापूर क्रं.१ सोलापूर यांनी, अपील मंजूर करुन तहसीलदार द. सोलापूर यांचा कु.का/एस.आर/०८/२०१४ मधील दि-१२/३/२०१५ रोजीचा आदेश रद्द केला आहे.

३) रिव्हिजन जाबदार नं.१ सुधाकर रामकृष्ण जाधव याने दि-२९/४/२०१४ रोजी सोलापूर येथील मामलेदार तथा शेतजमीन न्यायाधिकरण यांच्याकडे लेखी अर्ज करुन मौजे दारफळ बी.बी. येथील शेतजमीन गट नं.२२० क्षेत्र २ हे. ५९ आर. (जुना स.नं.९५/३, क्षेत्र ३ एकर १०

Scanned by CamScanner

गुंठे व स.नं.९६/३ क्षे. ३ एकर २८ गुंठे) या जमिनीचा, अॅडीशनल मामलेदार उ. सोलापूर यांनी टेनन्सी केस नं.७२९ मध्ये दि-४/५/१९६४ रोजी केलेल्या हुकुमाप्रमाणे प्रत्यक्ष कब्जा कायम करुन त्या अर्जातील सामनेवाला नं.१ ते ७ यांच्याकडून कागदोपत्री कब्जा मिळावा यासाठी अर्ज केला होता.

अर्जामध्ये त्याने अशीही विनंती केली होती की, दि-४/५/१९६४ च्या आदेशाप्रमाणे त्याचा वरील जमिनीमध्ये प्रत्यक्ष कब्जा नाही असे मत झाल्यास दि-४/५/१९६४ च्या आदेशाप्रमाणे तो व सामनेवाला नं.८ ते १८ यांना सामनेवाला नं.१ ते ७ यांच्याकडून त्या जमिनीचा प्रत्यक्ष ताबा मिळावा.

अर्जदाराने पुढे अशीही विनंती केली होती की, सदर जमिनीच्या हक्क पत्रकी व इतर हक्कात असलेल्या सामनेवाला नं.१ ते ७ व मयत रुक्मीणीबाई आणि मयत गोपाबाई यांच्या नावाच्या असणाऱ्या पोकळ नोंदी कमी करुन तो व सामनेवाला नं.८ ते १८ यांच्या नावांची नोंद मालक म्हणून करावी.

४) त्या अर्जातील सामनेवाला नं.१ ते ३ व ५ ते ७ यांनी लेखी आक्षेप नोंदविला आणि अर्ज रदद करण्याची त्यांनी विनंती केली.

५) तहसीलदार तथा शेतजमीन न्यायाधिकरण उ. सोलापूर यांनी त्या अर्जाची नोंद कु.का./एस.आर/०८/२०१४ कडे करुन दि-१२/३/२०१५ रोजी निर्णय देऊन तो अर्ज फेटाळला.

त्या आदेशाच्या विरुध्द त्याने उपविभागीय अधिकारी सोलापूर क्र.१ यांच्याकडे टेनन्सी अपिल क्र.२/२०१५ हे दाखल केले. उपविभागीय अधिकारी यांनी दि-१९/१/२०१६ रोजी निर्णय देऊन त्याचे अपील मंजूर केले.

त्या निर्णयावर नाराज होऊन त्यातील जाबदार नं.१ ते ३, ५ ते ७ यांनी प्रस्तुतचा रिव्हीजन अर्ज दाखल केला आहे तो चौकशीस घेतला आहे.

६) जाबदारांनी त्यांचा लेखी युक्तीवाद दाखल केला आहे.

जाबदारांनी त्यांच्या युक्तीवादा पुष्टयर्थ ना. उच्च न्यायालय व ना. सर्वोच्च न्यायालय यांचे जे निर्णय सादर केले आहेत ते मी वाचून पाहिले आहेत.

अर्जदारांचा तोंडी युक्तीवाद ऐकून घेतला आहे. अर्जदारांनी जे ना. उच्च न्यायालय मुंबई यांचे निर्णय सादर केले आहेत ते मी वाचून पाहिले आहेत.

७) जाबदारांच्या वतीने युक्तीवादामध्ये सदरच्या पुनरीक्षण अर्जाच्या न्यायचौकशीसाठी अधिकारितेचा मुददा मांडला असल्याने व अर्जदारांच्या वतीने उपविभागीय अधिकारी सोलापूर

Scanned by CamScanner

यांचा प्रश्नाधीन निर्णय योग्य व कायदेशीर नसल्याचा मुददा मांडला असल्याने खालील मुद्दे न्यायनिर्णयासाठी उपस्थित होतात.

१) प्रस्तुतच्या पुनरीक्षण अर्जाच्या न्यायचौकशीची अधिकारिता या महसूल न्यायाधिकरणास आहे काय ?

२) उपविभागीय अधिकारी सोलापूर यांनी टेनन्सी अपील क्र. २/२०१५, मध्ये दि- १९/१/२०१६ रोजी दिलेला निर्णय योग्य व कायदेशीर आहे काय ? व त्यामध्ये या **न्यायाधिकरणाकडून हस्तक्षेप आवश्यक आहे काय ?"**

मुददा क्र.१ चे उत्तर नाही.

मुददा क्र. २ चे उत्तर उपविभागीय अधिकारी यांचा निर्णय योग्य व कायदेशीर आहे त्यामध्ये हस्तक्षेपाची गरज, आवश्यकता नाही.

८) वरील निष्कर्षांची कारणमीमांसा खालीलप्रमाणे

मुददा क्रं.१

रिव्हीजन जाबदारांच्या युक्तीवादानुसार सदरच्या पुनरीक्षण अर्जाच्या न्यायचौकशीची अधिकारिता या महसूल न्यायाधिकरणास नाही.

रिव्हीजन अर्जदारांच्या म्हणण्यानुसार या महसूल न्यायाधिकरणास पुनरीक्षण अर्जाच्या न्यायचौकशीची अधिकारिता आहे.

रिव्हीजन जाबदारांनी त्यांच्या युक्तीवादापुष्टयर्थ ना.उच्च न्यायालय मुंबई यांच्या दोन निर्णयांचा आधार घेतला आहे. ते निर्णय खालीलप्रमाणे...

I) Shri Krishnaji Ganesh Unde Vs Shri Kaluram Baban Kamthe IN THE HIGH COURT OF BOMBAY Writ Petition No 3829 of 1991, Decided On 14/09/2005, (2006 (2) BomCR 666).

II) Competent Automobiles Company Ltd. Vs Village Panchayat of Cansualim - Arossim Cuelim And Ors. IN THE HIGH COURT OF BOMBAY AT GOA Writ Petition No 672 of 2015, Decided On 23/12/2015,

वरील दोन्ही निर्णय काळजीपूर्वक वाचून पाहता हे स्पष्ट होते की, या महसूल न्यायाधिकरणास प्रस्तुतचा पुनरीक्षण अर्ज न्यायचौकशीस घेऊन त्यावर निर्णय देण्याची अधिकारिता नाही.

वरील दोन्ही निर्णयामध्ये अधोरेखित केलेला निर्णय खालीलप्रमाणे.

" It is obvious from Section 73 reproduced earlier that an order or decision of the Mamlatdar in execution proceedings is made final, only subject to an appeal (if any) to

the Collector, vide Sub - section (3). Therefore, it is clear that the MRT had no jurisdiction to entertain the revision which it presumably did under Section 76."

९) उपविभागीय अधिकारी यांनी त्यांच्या निर्णयामध्ये उभयपक्षांना मान्य असणा-या काही बाबी नमूद केल्या आहेत त्या खालीलप्रमाणे.

"दावा जमिनीचे कुळाबाबत वादी व प्रतिवादी यांचेमध्ये एकमत आहे. तसेच कुळाचे अर्जावरुन जमिनीची किंमत ठरविणेत आली होती. मात्र न्यायाधिकरणाच्या आदेशानुसार सदरची किंमत कुळांनी मुदतीत भरणा केलेली नाही. या बाबीवरही वादी व प्रतिवादींचे एकमत आहे. तदनंतर मूळ मालकांनी कुळ कायदयाच्या कलम ३२ पी नुसार कुळाकडून जमिनीचा कब्जा मिळणेबाबत अर्ज दाखल केला, त्यावर सुनावणी होऊन कुळांनी जमिनीची किंमत मुदतीत भरणा केलेली नसल्याने खरेदी निरर्थक ठरवून मूळ मालकांना जमिनीचा कब्जा देणेबाबतचा आदेश पारीत झालेला आहे. याही बाबीवर वादी व प्रतिवादींचे एकमत झालेले आहे."

म्हणजेच मामलेदार यांचा दावा जमिनीचा कब्जा कुळांनी मालकांना दयावा हा टे.के.न.७२९ मधील दि- ४/५/१९६४ रोजीचा आदेश कायम झालेला आहे. त्या निर्णयावर कुळांनी म्हणजे हल्लीच्या रिव्हीजन अर्जदारांनी अपिल केलेले नाही. सहाजिकच त्या दि-४/५/१९६४ रोजीच्या मामलेदार यांच्या निर्णयाला अंतिम स्वरुप प्राप्त झालेले आहे.

१०) जमीन मालकांनी दावा जमिनीचा कब्जा मिळावा म्हणून दि-२१/४/२०१४ रोजी मुंबई कुळवहिवाट व शेतजमीनी अधिनियम १९४८ चे कलम ७३ व मामलेदार न्यायालय अधिनियम,१९०६ मधील कलम २१ नुसार सोलापूर येथील मामलेदार तथा शेतजमीन न्यायाधिकरण यांच्याकडे अर्ज केला होता.

मामलेदार यांनी तो अर्ज मुदतीच्या कारणावरुन फेटाळला असल्याचे दिसते.

वास्तविक पाहाता मामलेदार न्यायालय अधिनियम १९०६ मधील निर्णयाच्या अंमलबजावणीची तरतूद पाहाता त्याला मुदतीचे बंधन नाही. त्यामुळे मामलेदार सोलापूर यांचा अर्ज फेटाळण्याचा निर्णय हा विधिसंमत नाही.

हया मुदतीच्या मुदयांवर रिव्हीजन जाबदारांच्या वतीने ना. सर्वोच्च न्यायालय व ना.उच्च न्यायालय मुंबई यांचे निर्णय सादर केले आहे ते खालीलप्रमाणे.

I) Uttam Namdeo Mahale Vs. Vithal Deo and others IN THE SUPREME COURT OF INDIA Civil Appeal No. 3691 of 1997 Decided On 07/05/1997.

II) Madhukar Damodar Pawar deceased througf his heirs and legal representatives Durgabai Madhukar Pawar and Ors. Vs. Madan

Scanned by CamScanner

Purshottam Pandkar and Anr. IN THE HIGH COURT OF BOMBAY W.P.No. 1596 of 1988 Decided On 22/11/2002.

वरील दोन्ही निर्णयामध्ये अधोरेखित झालेला निर्णय खालीलप्रमाणे.

"Bombay Tenancy and Agricultural Lands Act, 1948- Section 73, 73-A- Mamlatdars' Courts Act, 1906-Execution of order for possession - No time limit -No appeal provided under Section 73-A."

म्हणून मामलेदार सोलापूर यांचा प्रश्नाधीन निर्णय योग्य व कायदेशीर नाही.

याउलट उपविभागीय अधिकारी सोलापूर यांनी दिलेला निर्णय हा वरील तरतुदीआधारे असल्याने तो योग्य व कायदेशीर आहे. त्यामध्ये हस्तक्षेपाची आवश्यकता नाही.

११) मुंबई कुळवहिवाट व शेतजमीनी अधिनियम १९४८ कलम ७३ (३) नुसार उपविभागीय अधिकारी सोलापूर यांचा निर्णय महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरणास जाबदारांनी सादर केलेल्या ना. उच्च न्यायालय यांच्या Shri Krishnaji Ganesh Unde Vs Shri Kaluram Baban Kamthe IN THE HIGH COURT OF BOMBAY Writ Petition No 3829 of 1991, Decided On 14/09/2005, (2006 (2) BomCR 666) मधील निरीक्षणानुसार पुनरीक्षणासाठी घेता येत नसल्याने प्रस्तुतच्या पुनरीक्षण अर्जाच्या न्यायचौकशीची अधिकारिता या महसूल न्यायाधिकरणास नाही. त्यामुळे सदर मुदयाचे उत्तर नकारार्थी नोंदविले आहे.

१२) **मुददा नं. २**

रिव्हीजन अर्जदारांच्या वतीने

1) Sambhaji Shripati Bankar (Deceased through L.Rs.) Vs. Keshav Rangnath Ekbote (Deceased through L.Rs.) reported in 2010(3) ALL MR 854.

2) Nathu Lotu Buwa (Deceased through L.Rs.) Vs. Smt. Sakhubai w/o Ganpat Mahar reported in 2005 (4) ALL MR 329.

या निर्णयांचा आधार घेवून असा युक्तीवाद करण्यात आला की, कुळकायदा कलम 32 ग प्रमाणे ठरविण्यात आलेली जमिनीची किंमत खरेदीदार कुळांनी भरली नाही तर ती रक्कम महसूलाची थकबाकी म्हणून दरसाल साडे चार टक्के व्याजदराने शेतजमीन न्यायाधिकरणाने वसूल करावी आणि जो पर्यंत अशी रक्कम कुळाकडून वसूल केली जात नाही तो पर्यंत खरेदी परीणामशून्य होणार नाही त्यामुळे दि- ४/५/१९६४ चा निर्णय हा योग्य व कायदेशीर ठरणार नाही.

१३) या प्रकरणात वस्तुस्थिती अशी आहे की, टेनन्सी केस नं.७२९ मधील दि-४/५/१९६४ च्या आदेशाविरुध्द कुळांनी कधीही अपिल केलेले नाही. त्यामुळे मामलेदार यांनी वाद जमिनीची खरेदी

Scanned by CamScanner

परिणामशून्य झाली आहे असा जो निर्णय दिला आहे त्याला अंतिम स्वरुप प्राप्त झाले आहे तो निर्णय हा आता या रिव्हीजनच्या कामामध्ये निर्णयासाठी इतक्या वर्षानंतर विचारासाठी किंवा निर्णयासाठी घेता येणार नाही. त्यामुळे रिव्हिजन अर्जदारांनी ज्या निर्णयांचा आधार घेतला आहे ते निर्णय या प्रकरणांत लागू पडणारे नाहीत.

त्यामुळे उपविभागीय अधिकारी सोलापूर यांनी टेनन्सी अपील नं.२/२०१५ मध्ये दि-१९/१/२०१६ रोजी जो निर्णय दिला आहे तो योग्य व कायदेशीर असल्याने त्यामध्ये हस्तक्षेपाची गरज, आवश्यकता नाही म्हणून या मुदयाचे उत्तर त्याप्रमाणे नोंदविले आहे.

१४) एकंदरीत, या महसूल न्यायाधिकरणांस प्रस्तुतचा पुनरीक्षण अर्ज न्यायचौकशीस घेऊन त्याचा निर्णय देण्यास अधिकारिता नसल्याने, तो फेटाळण्यास पात्र आहे म्हणून खालीलप्रमाणे आदेश देण्यांत येतो की,

आदेश.

१) प्रस्तुतचा रिव्हिजन अर्ज/ पुनरीक्षण अर्ज नामंजूर करण्यात आला आहे.

२) **उपविभागीय अधिकारी सोलापूर क्रं.१ सोलापूर** यांनी टेनन्सी अपील क्र. २/२०१५, मध्ये **दि- १९/१/२०१६ रोजीचा** निर्णय कायम करण्यांत आला आहे.

Scanned by CamScanner